

ADF INTERNATIONAL

De la: Adina Portaru

Data: 5 iulie 2016

Intervenție privind propunerea legislativă de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 883/25.11.2015, înregistrată la Senat cu nr. b293/2016

(a) Introducere

1. Organizația juridică ADF International apără dreptul oamenilor de a-și exprima și de a-și manifesta liber credința religioasă. ADF International are statut consultativ la Organizația Națiunilor Unite, acreditare la Parlamentul European, la Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și la Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. ADF International a intervenit și a consiliat în mai mult de 50 de cazuri în fața Curții Europene a Drepturilor Omului.
2. Propunerea legislativă de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 883/25.11.2015, înregistrată la Senat cu nr. b293/2016 dorește să modifice Articolul 48 (1) din Constituția României în sensul următor: „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.” Proiectul legislativ este însoțit de aproximativ trei milioane de semnături de susținere. „Este pentru prima oară în istoria României când un număr atât de mare de cetățeni aderă la o inițiativă în vederea organizării unui referendum pentru modificarea Constituției.”¹
3. Curtea Constituțională a României este în curs de a aviza propunerea legislativă de revizuire a Constituției.
4. În virtutea practicii juridice a ADF International în domeniul drepturilor omului, prezenta intervenție își propune să demonstreze că propunerea legislativă și amendamentul constituțional: a) sunt întrutotul conforme Constituției României, normelor internaționale și europene de drepturile omului și jurisprudenței tribunalelor internaționale; b) nu restrâng dreptul la căsătorie; c) nu încalcă dreptul la viață privată și principiul nediscriminării. Din contră, amendamentul constituțional va clarifica legislația națională și va întări protecția căsătoriei ca unitate naturală și fundamentală a societății.

---

¹ ‘Propunerea Legislativă a Cetățenilor de Revizuire a Constituției, Înregistrată La Senat - Coaliția Pentru Familie’ <<http://coalitiapenturfamilie.ro/2016/05/24/propunerea-legislativa-cetatenilor-de-revizuire-constitutiei-depusa-azi-la-senat/>> accesat 5 iulie 2016

5. Prin prezenta intervenție, ADF International recomandă ferm Curții Constituționale a României să avizeze pozitiv Propunerea legislativă sus-menționată de revizuire a Constituției României.

(b) Contextul Legislativ

Dreptul Românesc

6. Căsătoria și familia sunt reglementate de Constituția României și de Codul Civil.
7. Articolul 48 (1) din Constituția României prevede că „familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.” Amendamentul constituțional avansat de Propunerea legislativă sus-menționată de revizuire a Constituției României va modifica această prevedere prin înlocuirea termenului „soți” cu termenii „un bărbat și o femeie”, statuând astfel în Constituție un lucru care este deja reglementat în Codul Civil.
8. Articolul 258 (4) din Codul Civil definește noțiunea de „soți” ca fiind „*bărbatul și femeia uniți prin căsătorie*”. Conform Articolului 259, „căsătoria este uniunea liber consimțită între *un bărbat și o femeie*, încheiată în condițiile legii.” Articolul 277 (1) din Codul Civil trasează clar limitele căsătoriei, precizând că aceasta „este interzisă dintre persoane de același sex.”

Drepturile Omului la Nivel Internațional și European

9. Este necesar să facem o analiză a modului în care convențiile internaționale și europene de drepturile omului reglementează căsătoria și familia, întrucât, conform Articolului 20 din Constituția României:

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate *în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.*

10. Căsătoria și familia sunt protejate în mod ferm de cele mai importante convenții internaționale și europene de drepturile omului, precum Articolele 8 și 12 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO),² Articolul 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO),³ Articolul 23 din Pactul Internațional cu

---

² România a aderat la Consiliul Europei la 7 octombrie 1993 și a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului la 20 iunie 1994.

³ Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948. România a semnat Declarația la 14 decembrie 1955, când prin R 955 (X) a Adunării Generale a ONU a fost admisă în rândurile Statelor Membre.

privire la Drepturile Civile și Politice (PIDCP)⁴ și Articolul 9 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (Carta UE).⁵

11. Aceste convenții internaționale evidențiază faptul că „familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a Statului.”⁶ De asemenea, acestea arată clar că *Statele* (și nu alte organe sau instituții supranaționale) au competența de a defini și de a reglementa căsătoria.
12. Acest lucru reiese din interpretarea textuală a convențiilor menționate, care statuează că „începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie *conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.*”⁷ Explicațiile cu Privire la Carta UE evidențiază, în legătură cu Articolul 9 (dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie), că „acest Articol nu interzice și nici *nu poate impune* acordarea statutului de căsătorie uniunilor între persoane de același sex.”⁸
13. Competența Statelor Membre în domeniul familiei și căsătoriei este consfințită și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). „În starea actuală a lucrurilor, problema referitoare la autorizarea căsătoriilor între parteneri de același sex rămâne a fi reglementată prin legi naționale de Statele Contractante.”⁹
14. În același sens, în cauza *Römer* CJUE a subliniat că „în starea actuală a dreptului UE, legislația referitoare la statutul marital al persoanelor rămâne în competența Statelor Membre.”¹⁰
15. În cauza *Maruko* CJUE a precizat că „starea civilă și prestațiile care derivă din aceasta reprezintă materii ce intră în competența Statelor Membre, iar dreptul comunitar nu aduce atingere acestei competențe.”¹¹
16. Competența Statelor Membre de a defini și de a reglementa ce reprezintă căsătoria și care sunt condițiile de a o încheia este compatibilă cu principiul subsidiarității, pe care Curtea Europeană a Drepturilor Omului și instituțiile

---

⁴ Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, adoptat și deschis spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212, publicat în „Buletinul Oficial al României”, partea I, nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

⁵ Carta drepturilor fundamentale, proclamată în mod solemn de către Parlament, Consiliu și Comisie la Nisa, în anul 2000. În urma modificării sale, a fost proclamată din nou în 2007. De la 1 decembrie 2009, Carta a devenit obligatorie din punct de vedere juridic. Articolul 6 (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) prevede că „Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ... care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor”. Prin urmare, Carta face parte din legislația primară a UE.

⁶ Articolul 16 (3) DUDO, Articolul 23 PIDCP

⁷ Articolul 12 CEDO, Articolul 9 Carta drepturilor fundamentale, vezi de asemenea Articolul 16 DUDO (sublinierea autorului)

⁸ Explicațiile cu Privire la Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (2007/C 303/02) (sublinierea autorului)

⁹ *Schalk și Kopf c. Austria*, Appl. No. 30141/04 (24 iunie 2010), para 61

¹⁰ *Jürgen Römer c. Freie und Hansestadt Hamburg*, C-147/08 (10 May 2011), para 38

¹¹ *Tadao Maruko c. Versorgungsanstalt der Deutschen Bühnen*, C-267/06, para 59

europene se bazează și funcționează. Principiul subsidiarității se aplică în cazul domeniilor în care Uniunea nu are competență exclusivă (cum este cazul căsătoriei și familiei) și presupune că deciziile sunt luate cât mai aproape posibil de cetățenii cărora li se adresează. Articolul 5 din Tratatul de la Lisabona prevede că Uniunea Europeană „acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite” și că:

În temeiul principiului subsidiarității, în domeniile care nu sunt de competența sa exclusivă, Uniunea intervine numai dacă și în măsura în care obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate în mod satisfăcător de Statele Membre nici la nivel central, nici la nivel regional și local.

17. În cazul Curții Europene a Drepturilor Omului, principiul subsidiarității se referă la faptul că autoritățile Statelor Membre sunt mai bine plasate, datorită contactului continuu și direct cu realitățile și sinergiile domestice, să evalueze interesele comunității și mijloacele de protecție și de implementare a drepturilor omului.
18. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis în acest sens: „căsătoria are conotații sociale și culturale profund înrădăcinate, care pot să difere considerabil de la o societate la alta.”¹²
19. De aceea, Statele „se bucură de o anumită marjă de apreciere referitoare la statutul exact oferit mijloacelor alternative de recunoaștere” a relațiilor dintre persoanele de același sex și la diferențele referitoare la drepturile și obligațiile care izvorăsc din căsătorie.¹³
20. Acest lucru este reflectat de modul în care Statele Membre definesc și reglementează căsătoria. 18 din 28 de State Membre ale UE înțeleg căsătoria ca fiind uniunea dintre un bărbat și o femeie.¹⁴ 13 State europene (atât State Membre, cât și State care nu sunt Membre ale UE) definesc *în propria Constituție* căsătoria ca fiind uniunea dintre un bărbat și o femeie.¹⁵
21. Având în vedere competența Statelor Membre în domeniul căsătoriei și familiei, referendumul național va clarifica definiția căsătoriei (prin înlocuirea termenului „soți” cu termenii „un bărbat și o femeie”) și va fi expresia unui proces democratic sănătos și funcțional.

(c) Amendamentul Constituțional este Conform Constituției României și Drepturilor Omului

22. Articolul 152 din Constituția României trasează limitele revizuirii Constituției. Paragraful 2 al acestui Articol a fost folosit, în mod eronat, de media și de o parte din societatea civilă ca argument principal împotriva prezentei inițiative de

¹² *Schalk și Kopf c. Austria*, para 62

¹³ *Chapin și Charpentier c. Franța*, Appl. No. 40183/07 (9 iunie 2016), para 48

¹⁴ Aceste țări sunt: Olanda, Belgia, Franța, Danemarca, Luxemburg, Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor), Spania, Suedia, Portugalia și Irlanda. Irlanda este singura țară care reglementează - în propria Constituție - „căsătoriile” între persoane de același sex.

¹⁵ Aceste țări sunt: Belarus, Bulgaria, Croația, Ungaria, Letonia, Lituania, Macedonia, Moldova, Muntenegru, Polonia, Serbia, Slovacia și Ucraina.

revizuire a Constituției.¹⁶ Acesta prevede că „nicio revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.”

23. În continuare, prezenta intervenție va arăta că amendamentul avansat de propunerea legislativă sus-menționată de revizuire a Constituției este în concordanță cu Articolul 152 (2). În acest scop, analiza juridică se va baza pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a CJUE și va demonstra că:
- a) conceptul tradițional de căsătorie este definit ca uniunea dintre un bărbat și o femeie;
  - b) nu există niciun drept internațional la „căsătorie” între persoanele de același sex;
  - c) în virtutea principiului subsidiarității și a marjei de apreciere, Statele au libertatea de a garanta accesul la căsătorie doar persoanelor de sex opus;
  - d) amendamentul constituțional nu încalcă dreptul la viață privată și principiul nediscriminării. Totodată, se va arăta că, la nivelul Consiliului Europei, Comitetul Miniștrilor și Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția) s-au pronunțat deja asupra unor inițiative similare de revizuire a Constituției, precizând că acestea sunt în conformitate cu normele europene.

Amendamentul Constituțional Nu Suprimă Dreptul la Căsătorie

24. În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Articolul 12 din CEDO (dreptul la căsătorie) „consacră conceptul tradițional de căsătorie ca fiind între *un bărbat și o femeie*”.¹⁷
25. De asemenea, încă din primele hotărâri, Curtea Europeană a Drepturilor Omului „a considerat că atașarea la conceptul tradițional al căsătoriei, care stă la baza Articolului 12, dădea Statului pârât suficiente motive pentru a continua aplicarea criteriilor biologice la determinarea sexului unei persoane în vederea încheierii căsătoriei.”¹⁸
26. La fel de important este faptul că, în mod constant, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că CEDO nu garantează *un drept* la „căsătorie” între persoanele de același sex. În *Hämäläinen c. Finlanda*, Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului a hotărât că nici Articolul 8, care protejează viața privată și de familie, nici Articolul 12, care garantează dreptul la căsătorie nu pot fi înțelese ca impunând o *obligație* asupra Statelor Contractante să ofere cuplurilor de același sex acces la „căsătorie”.¹⁹ Această interpretare a fost consolidată de

¹⁶ Vezi, de exemplu, organizația ACCEPT, care afirmă: „Astăzi persoanele lesbiene, gay, bisexuale și persoanele transgender (LGBT) din România asistă, alături de toți ceilalți cetățeni ai acestei țări, la un prim pas în îngrădirea unor drepturi și libertăți fundamentale... Demersul Coaliției contrazice litera și spiritul Constituției României, care, prin prevederile sale, interzice categoric modificarea textului fundamental în sensul restrângerii unor drepturi garantate de lege, printre ele numărându-se și dreptul la viață privată și de familie.” ‘Trei Milioane de Români Mobilizați de Ura Față de Persoane LGBT | ACCEPT’ <<http://www.acceptromania.ro/blog/2016/05/23/trei-milioane-de-romani-mobilizati-de-ura-fata-de-persoane-lgbt/>> accesat 5 iulie 2016

¹⁷ *Hämäläinen c. Finlanda*, Appl. No. 37359/09 (16 iulie 2014) para 71 și 96, care este citat și în *Chapin și Charpentier c. Franța*, para 37 (sublinierea autorului)

¹⁸ *Schalk și Kopf c. Austria*, para 51

¹⁹ *Hämäläinen c. Finlanda*, para 71

hotărârea recentă *Chapin și Charpentier c. Franța*. Recurgând la și citând din *Hämäläinen c. Finlanda* și *Oliari și Alții c. Italia*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat *in mod unanım* că nu există un drept la „căsătorie” pentru persoanele de același sex.²⁰

27. Așadar, este clar că prezentul amendament constituțional nu va avea ca rezultat suprimarea dreptului la căsătorie pentru cuplurile de același sex, întrucât acest drept (și obligația corelativă a Statului) nu există în dreptul internațional și european al drepturilor omului.

Amendamentul Constituțional Nu Încalcă Dreptul la Viață Privată și Principiul Nediscriminării

28. În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Statele Membre „sunt libere, în baza Articolului 12 din CEDO, precum și a Articolului 8, coroborat cu Articolul 14 din CEDO, să restrângă accesul la căsătorie la cuplurile de sex diferit”.²¹ Aceasta nu constituie nici discriminare, nici limitare a dreptului la viață privată.²²
29. În intervențiile televizate, o parte din societatea civilă s-a referit insistent la două hotărâri recente, *Oliari c. Italia* și *Vallianatos și Alții c. Grecia*, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că Italia și Grecia au acționat discriminatoriu față de cuplurile formate din persoane de același sex.²³ Aceste hotărâri nu sunt însă aplicabile în cazul de față, deoarece vizează situații factuale și legale semnificativ diferite față de situația în care se află România.
30. În primul rând, cazurile *Oliari c. Italia* și *Vallianatos și Alții c. Grecia* s-au referit la *parteneriatul civil*, nu la reglementarea „căsătoriei” între persoane de același sex. În plus, în Grecia exista deja o reglementare juridică a parteneriatului civil la momentul hotărârii *Vallianatos și Alții c. Grecia*, prin care acesta era limitat doar la cuplurile heterosexuale. Exact această limitare a fost considerată discriminatorie de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.²⁴
31. Raționamentul juridic din *Oliari c. Italia* și *Vallianatos și Alții c. Grecia* nu este aplicabil situației juridice din România, deoarece Statul român nu a reglementat parteneriatul civil nici între persoane de sex opus, nici între persoane de același sex.²⁵ Așadar, nu poate fi vorba de discriminare. De asemenea, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului arată că raționamentul din *Oliari c. Italia* și *Vallianatos și Alții c. Grecia* nu este aplicabil *mutatis mutandis* la instituția

²⁰ *Chapin și Charpentier c. Franța*, para 39

²¹ *Schalk și Kopf c. Austria*, para 108

²² *Schalk și Kopf c. Austria*, para 108 și *Gas și Dubois c. Franța*, Appl. No. 25951/07 (15 martie 2012) para 66, citat de *Chapin și Charpentier c. Franța*, para 48

²³ Vezi, de exemplu, afirmațiile domnului Remus Cernea și ale doamnei Iustina Ionescu făcute în cadrul emisiunilor Realitatea TV: Jocuri de Putere (2 iunie 2016) și Realitatea Românească (4 iunie 2016).

²⁴ *Vallianatos și Alții c. Grecia*, Appl. No. 29381/09 și 32684/09 (2013), para 92

²⁵ Proiectul legislativ 340/2015 referitor la parteneriatele civile a fost respins de Senatul României pe 31 martie 2015 și de Camera Deputaților pe 9 decembrie 2015, 'Urmărirea Procesului Legislativ' <http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=14867> accesat 5 iulie 2016

căsătoriei, deoarece aceasta poate fi în mod legitim restrânsă doar la cuplurile formate dintr-un bărbat și o femeie.

32. Situația legislativă este aceeași și la nivelul Consiliului Europei, care este o organizație internațională, interguvernamentală și regională. Comitetul Miniștrilor²⁶ și Comisia de la Veneția²⁷ au decis că definirea căsătoriei ca uniunea dintre un bărbat și o femeie în Constituția Croației, Macedoniei și Ungariei este conformă cu normele europene.²⁸ Așadar, definiția căsătoriei ca uniunea dintre un bărbat și o femeie și nerecunoașterea implicită a „căsătoriei” dintre persoanele de același sex nu este discriminatorie și nu încalcă dreptul european.

(d) Importanța Protejării Căsătoriei ca Uniunea dintre un Bărbat și o Femeie

33. Așa cum a fost menționat în Expunerea de motive privind adoptarea proiectului de lege pentru modificarea Articolului 48 (1) din Constituția României, propunerea legislativă de revizuire a Constituției are ca scop: a) înlăturarea oricărei ambiguități a termenului de „soți” din Articolul 48 (1) din Constituția României; b) consolidarea protecției oferite instituției căsătoriei, având în vedere declinul demografic abrupt cu care România se confruntă și costurile sociale ale disoluției familiei.
34. Contrar a ceea ce s-a susținut de un număr de ONG-uri în media,²⁹ prezentul amendament constituțional nu reprezintă în niciun caz doar o procedură formală de racordare a terminologiei juridice. Din contră, acest demers are o miză reală și importantă. În forma actuală, uzul termenului ambiguu de „soți” în Articolul 48 (1) din Constituție lasă loc unor interpretări contrare Codului Civil.
35. Intenția ca termenul de „soți” să fie interpretat în mod extensiv (cuprinzând cuplurile de același sex) rezultă clar din declarațiile organizațiilor mari, care militează pentru uniunile civile și pentru „căsătoria” între persoanele de același sex.

---

²⁶ Comitetul Miniștrilor este organul decizional al Consiliului Europei. Este alcătuit din miniștrii de externe ai Statelor Membre din Consiliul Europei. Pentru mai multe informații 'Home' (*Committee of Ministers*) <<http://www.coe.int/web/cm>> accesat 5 iulie 2016

²⁷ Comisia de la Veneția reprezintă organul consultativ al Consiliului Europei în chestiuni constituționale. Este alcătuit din experți independenți în domeniul dreptului *constituțional*. Pentru mai multe informații - 'Venice Commission: Council of Europe' <<http://www.venice.coe.int/webforms/events/>> accesat 5 iulie 2016

²⁸ Committee of Ministers, Reply to Written Question No 647 (Doc. 13369), Prohibition of Same Sex Marriage in Croatia (24 March 2014), 'Doc. No 13450' <<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20576&lang=en>> accesat 5 iulie 2016, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Opinion No 621/2011 (2 August 2011) on the New Constitution of Hungary and Opinion No 779/2014 (13 October 2014), Opinion on the Seven Amendments to the Constitution of Former Yugoslav Republic of Macedonia (13 October 2014).

²⁹ Organizația Accept, de exemplu, susține că Propunerea legislativă de revizuire a Constituției României, nu are o miză juridică serioasă: „inițiativa de restrângere a definiției familiei în Constituție nu are o miză reală, pentru că nu ar modifica cu nimic viața românilor și nici regimul căsătoriei.” 'Trei Milioane de Români Mobilizați de Ura Față de Persoane LGBT | ACCEPT' <<http://www.acceptromania.ro/blog/2016/05/23/trei-milioane-de-romani-mobilizati-de-ura-fata-de-persoane-lgbt/>> accesat 5 iulie 2016

36. De exemplu, ILGA Europe (International Gay and Lesbian Association – divizia Europa) a comentat, cu privire la Directiva privind dreptul la liberă circulație și la implementarea ei:

[R]estrângerea noțiunii de „soți” la soți de sex opus constituie discriminare pe bază de orientare sexuală; interzicerea acestei discriminări este prevăzută de preambulul Directivei, pe care CJUE trebuie să o ia în considerare - deși nu are forță juridică obligatorie – atunci când interpretează Directiva.³⁰

37. Așadar, clarificarea în Constituție a noțiunii de „soți” (prin care să se înțeleagă *un bărbat și o femeie*) este importantă, fiindcă ar aduce coerență legislației naționale, aliniind explicit Constituția cu reglementările din Codul Civil, îndeosebi cu Articolele 258 (4) și 259 (1).
38. Mai mult, Expunerea de motive privind adoptarea proiectului de lege pentru modificarea Articolului 48 (1) din Constituția României a demonstrat cu date clare că România se confruntă cu un declin demografic accelerat. Organizarea unui referendum pe tema căsătoriei: a) ar crea o dezbatere publică, menită să găsească cea mai bună soluție la declinul demografic actual; b) ar inspira și ar determina oamenii politici să acorde o protecție solidă căsătoriei și familiei; c) ar încuraja procesele democratice prin oferirea unei voci celor trei milioane de cetățeni care au semnat propunerea legislativă de revizuire a Constituției.

(e) Concluzie

39. Din aceste motive, este clar că amendamentul avansat de propunerea legislativă de revizuire a Constituției României respectă întrutotul Constituția României, normele internaționale și europene de drepturile omului și jurisprudența tribunalelor internaționale. De asemenea, acesta nu duce la suprimarea dreptului la căsătorie, dat fiind că nu există niciun drept la „căsătorie” între persoane de același sex.
40. Amendamentul constituțional nu încalcă nici dreptul la viață privată, nici principiul nediscriminării, întrucât Statele Membre au o marjă de apreciere dacă să introducă sau să reglementeze „căsătoriile” între persoanele de același sex. Din contră, amendamentul constituțional ar clarifica legislația națională și ar întări protecția căsătoriei, ca unitate naturală și fundamentală a societății. Organizarea unui referendum național pentru revizuirea Constituției va fi expresia unui proces democratic sănătos și funcțional, acordându-le cetățenilor dreptul de a se pronunța asupra acestei chestiuni importante.
41. Pe baza acestor argumente juridice, ADF International recomandă ferm Curții Constituționale a României să avizeze favorabil prezenta propunere legislativă de revizuire a Constituției României.

---

³⁰ European Parliamentary Research Service (Serviciul de Cercetare al Parlamentului European), 'The rights of LGBTI people in the European Union' p 8, <<http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-557011-Rights-LGBTI-people-EU-FINAL.pdf/>> accesat 5 iulie 2016 (traducere proprie)